

КУЛЬТУРОТВОРЧА ФУНКЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Гордієнко С.Г.

старший викладач, кафедра англійської філології та перекладу,
Горлівський інститут іноземних мов Державного вищого навчального
закладу «Донбаський державний педагогічний університет»

Ключові слова: виховання, розвиток, культура, заклад вищої освіти, різнобічна освіта.

Key words: education, development, culture, higher educational, establishment, all-round education.

На сучасному етапі розбудови демократичного суспільства відбувається суттєве переосмислення ціннісних настанов та ідеалів, здійснюється світоглядна переорієнтація особистісної і суспільної свідомості. Однією з найважливіших сфер людської діяльності, де відбувається формування молоді людини, є освіта, яка має виховати особистість з високою культурою та морально-духовними якостями. Культура й освіта – важливі фактори прогресу будь-якого суспільства, головна умова його подальшого розвитку.

Практика світового розвитку говорить про зростаючу роль освіти для прогресу суспільства, адже ніщо не возвеличує людину більше,

ніж знання. У сучасних умовах вища школа виступає могутнім чинником відродження нації, виховання у молоді національної свідомості, гуманізму та духовності. Досягненню цієї мети підпорядкована вся навчально-виховна робота науково-педагогічних колективів.

Проблема культурного та духовного розвитку молоді, роль вищої освіти та культури у світовому культурному процесі завжди викликала великий теоретичний і практичний інтерес. Вища освіта покликана сприяти формуванню інтелектуального потенціалу нації, всебічному розвитку особистості як найвищої цінності суспільства. Вона є запорукою гармонійного

розвитку духовної культури українського народу, відтворення продуктивних сил України [1,248].

Заклад вищої освіти – це установа, метою якої є продовження освіти молоді людини: виховання, формування, становлення, розвиток, навчання. Нова світоглядна концепція орієнтується на виховання вільної людини з високою культурою та духовністю, яка може самостійно діяти в новому демократичному суспільстві.

Перед керівниками вищої освіти, науковцями та педагогами завжди стояло й стоїть багато питань, зокрема, як навчати студента, майбутнього спеціаліста, не лише у справі професійної підготовки, а й усебічно розвиненої людини з високими моральними цінностями. Однією з багатьох є проблема виховання культурної особистості. Для цього треба мати чітке уявлення – якої культури повинна навчати молодь вища школа, на якому матеріалі, який зміст належить закласти у вищу освіту? Як бачимо, питань тут багато, і науковці разом із практичними педагогами повинні дати на них відповідь. Деякі вчені вважають, що «українській національній культурі притаман-

ний європейський характер, бо сформувалася вона в Україні, державі, що розташована в самому центрі Європи. Тож цілком логічно, що в основі виховання українського студентства має лежати принцип європеїзму» [4,94]. Можливо, це дійсно так, але ж, щоб досягти справжнього рівня, нам ще необхідно дуже багато працювати, починаючи з середньої школи, продовжуючи у закладі вищої освіти, працювати над самовихованням і самовдосконаленням. І, мабуть, найголовніше, треба мати міцне фінансово-економічне підґрунтя.

Особливого значення в культуротворчій функції вищої освіти набувають питання сприйняття іншої культури. Діалог, розуміння іншої культури, а отже, і своєї української, – це активне ставлення, не лише маніфестація своєї культурної позиції і цінностей, а й звільнення місця для іншої культурної позиції.

Взаємозв'язок і взаємопроникнення різних національних культур сприяє прогресу людства. У наш час жодна цивілізована країна не може дозволити собі працювати ізольовано від світової спільноти. «Культура вносить відповідні ко-

рективи у духовне життя суспільства, служить передумовою радикалізації і стабілізації всіх сфер суспільного буття...» [3,110].

Останнім часом серед педагогів набула популярності концепція «інтеркультурної освіти», метою якої є формування людини як громадянина країни, Європи та світу з такими якостями, як: гуманність, толерантність, об'єктивність, творче співробітництво, здатність до самостійного вибору в оцінках та вчинках, до усвідомлення загальнолюдських цінностей.

В українському педагогічному словнику С. Гончаренка культура визначається як «рівень освіченості, вихованості, рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності» [2,182]. У зв'язку з цим виходить, що у вихованні культури основну роль відіграє вища освіта, а саме – її культуротворча функція. Розвиток культури і розвиток науки – процеси, які часто протікають паралельно, взаємопов'язані між собою.

Освіта – це феномен культури, і культурологічний підхід є важливою умовою розвитку освіти й засобом реалізації ідеї її гуманізації. Культурологічна парадигма вищої

освіти допомагає визначити шлях вищої освіти, модернізації її змісту.

Аналіз сучасних тенденцій і проблем розвитку вищої освіти показує, що вища школа приділяє значну увагу виховній роботі, підготовці високоосвіченого спеціаліста з високими моральними якостями та культурою. Але процес це надзвичайно складний, багатомірний і копіткий. Складність зумовлена впливом багатьох об'єктивних і суб'єктивних чинників, які треба передбачувати у вихованні студентів – вплив соціального середовища, складність і неповторність особистості.

Культурологічний підхід як сукупність методологічних і методичних принципів тлумачення освіти і виховання з позицій культури, заклав основу для інтеграції багатьох інноваційних ідей і створення культуропоміркованої моделі освіти. Такий підхід зводиться до модернізації освітніх процесів вищої школи, наданні їм цільового змісту, організаційної і системної цілісності, використання різноманітних культуротворчих педагогічних методів і засобів навчання і виховання. Заклади вищої освіти мають стати виховним та культур-

ним середовищем, адже формування особистості відбувається не ізольовано, а в спілкуванні з людьми, в суспільстві, поза яким розвиток відбуватися не може. І дуже важливо, щоб процес виховання не був спонтанним, а був регульованим. Можливості виховного впливу закладу вищої освіти на студента полягають у пізнавальній діяльності, що повинна бути гармонійно пов'язана з системою професійного навчання.

Культуротворча функція вищої освіти передбачає:

- залучення студентів до цінностей української та світової культури;
- усвідомлення місця класичної спадщини нашого народу в культурі східнослов'янських народів;
- оволодіння знаннями про історію розвитку культури, зразки культурних традицій;
- уміння інтегрувати цінності культури, дотримуватися їх у своєму житті;
- розвиток творчості і діяльності, що сприяють формуванню творчих здібностей студентів;
- забезпечення подальшого культурного розвитку шляхом самовиховання.

Виховний аспект культуротворчої функції вищої освіти пов'язаний із формуванням у студентів інтересу до інших культур. Вивчаючи традиції інших народів, студент починає глибше розуміти ці народи, з повагою ставитись до них, а з іншого боку – це сприяє формуванню почуття патріотизму, оскільки він бачить роль і місце свого народу у світі. Кожна людина має свій власний погляд на життя та його цінності, але світогляд особистості не виникає на порожньому місці. Він виростає на певному культурному підґрунті і значною мірою детермінується останнім. Багато залежить від того, що пропонує освіта, заклад вищої освіти майбутньому спеціалісту як предмету пізнання, роздумів, діяльності. Як позитивну тенденцію слід визначити відновлення інтересу до культурної спадщини і формуванню нового ставлення до неї. Зародження етнопедagogіки значно активізує цей процес.

Культуротворча функція вищої освіти становить багатокомпонентний, багатоетапний динамічний, послідовний процес, що відбувається не одноразово, а постійно, упродовж усього періоду навчання.

Література:

1. Алексюк А.М.. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія. К.: Либідь, 1998.. – 559 с.
2. Гончаренко С.. Укр. пед. словник. К.: Либідь, 1997.. – 378 с.
3. Ісаєнко С.А. Формування культури особистості як пріоритетне завдання сучасної освіти // Проблеми освіти: Наук. – метод. збірник. К. 2006. - Вип. 43. С. 108-111.
4. Стельмахович М.Г. Сучасні проблеми національного виховання студентської молоді // Проблеми освіти: Наук. – метод. збірник. К. 1997. – Вип. 7. С. 84-96.